

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА І РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

(для студентів 4 курсу денної і заочної форми навчання напряму підготовки

6.060101 "Будівництво")

Програма і робоча програма навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» (для студентів 4 курсу денної і заочної форми навчання напряму підготовки 6.060101 "Будівництво") / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад. Є. В. Воронін, А. П. Білим –Х.: ХНАМГ, 2012. – 22 с.

Укладач: Є. В. Доронін, А.П. Білим

Рецензент: доц., к.т.н. О. Ю. Нікітченко

У виданні міститься програма навчальної дисципліни і робоча програма навчальної дисципліни, тематичний план навчальної дисципліни, її зміст за модулями й темами, плани лекційних занять, завдання до самостійної та індивідуальної роботи студентів, питання для самоконтролю знань, перелік рекомендованої літератури, заходи поточного та підсумкового контролю знань студентів.

Затверджено на засіданні кафедри безпеки життєдіяльності,
протокол № 21 22 травня 2012р.

© Є. В. Доронін А. П. Білим, ХНАМГ, 2012

ЗМІСТ

Стор.

ВСТУП.....	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни.....	5
1.1. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни.....	6
1.3. Освітньо – кваліфікаційні вимоги.....	6
1.4. Рекомендована основна навчальна література.....	7
1.5. Анотація програми навчальної дисципліни.....	8
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	10
2.1. Структура робочої програми навчальної дисципліни.....	10
2.2. Кваліфікаційні вимоги до студентів.....	10
2.3. Тематичний план навчальної дисципліни.....	13
2.4. Індивідуальні завдання.....	14
2.5. Самостійна навчальна робота студентів.....	15
2.6. Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	18
2.7. Інформаційно – методичне забезпечення.....	19

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» є нормативною дисципліною, що включається в навчальні плани як дисципліна обов'язкового вибору.

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» займає провідне місце у структурно-логічній схемі підготовки фахівця за освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший спеціаліст», «бакалавр», оскільки є дисципліною, що використовує досягнення та методи фундаментальних та прикладних наук з філософії, біології, фізики, хімії, соціології, психології, екології, економіки, менеджменту тощо і дозволяє випускнику вирішувати професійні завдання за певною спеціальністю з урахуванням ризику виникнення внутрішніх і зовнішніх небезпек, що спричиняють надзвичайні ситуації та їхніх негативних наслідків.

Мета вивчення дисципліни полягає у набутті студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Завдання вивчення дисципліни передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятного ризику.

Засвоївши дисципліну «Безпека життєдіяльності» майбутні бакалаври (молодші спеціалісти) повинні володіти сукупністю загальнокультурних та професійних компетенцій з питань безпеки життєдіяльності у відповідних напрямках підготовки для вирішення професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням збереження життя та здоров'я персоналу ОГ в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій.

В результаті вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» бакалаври (молодші спеціалісти) у відповідних напрямках підготовки повинні мати такі головні загальнокультурні та професійні компетенції.

Програму навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» розроблено на основі:

- СВО ХНАМГ Освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавра від 2007 р.
- Освітньо професійної програми- галузевого стандарту вищої освіти підготовки України ОПП бакалавра напряму підготовки 6.060101 – Будівництво від 2007 р.
- робочий навчальний план напрямку підготовки «бакалавр» від 2011 р.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» є нормативною дисципліною, що включається в навчальні плани як дисципліна обов'язкового вибору. Обсяг навчального часу для вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» визначений державними вимогами (спільний наказ Міністерства освіти і науки України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21.10.2010 року, № 969/922/216 «Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України») і не повинен бути меншим 54 академічних годин (1,5 кредиту ECTS). У процесі опанування навчальним матеріалом студенти виконують розрахунково-графічну роботу з питань визначення впливу наслідків надзвичайних ситуацій (НС) на адміністративні територіальні одиниці (АТО), об'єкти господарювання (ОГ) та населення, що мешкає поблизу, відповідно до профілю підготовки ВНЗ. Форма підсумкового контролю знань – диференційований залік.

Законодавство України про охорону праці являє собою систему взаємозв'язаних нормативних актів, що регулюють відносини у галузі охорони праці. Вона складається з Конституції України, Закону України «Про охорону праці», Кодексу законів про працю України, Закону України «Про загальнообов'язкове державне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів.

1.2. Предмет вивчення в дисципліні: Правові та організаційні питання безпеки життєдіяльності, природні, техногенні та соціально-політичні небезпеки та методи захисту від них (за ОПП та за навчальним планом)

13. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
Фізика	Вихідна
Хімія	Вихідна
Вища математика	Вихідна
Суспільно-економічні дисципліни	Соціологія, філософія, правознавство, економічна теорія

1.2 Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни (відповідно до стандартів ОПП)

Модуль 1 **Безпека життєдіяльності** (1,5 / 54,0)

ЗМ 1.1. Класифікація небезпек (0,75/27)

1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик, як кількісна оцінка небезпек
2. Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки
3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах
4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості. Соціальні та психологічні чинники ризику. Поведінкові реакції населення у НС

ЗМ 1.2. Управління безпекою життєдіяльності в НС (0,75/27)

5. Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.
6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС
7. Управління силами та засобами ОГ під час НС

1.3 Освітньо – кваліфікаційні вимоги

Вміння (за рівнями сформованості) та знання	Сфери діяльності (виробнича, соціально- виробнича, соціально- побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)
- організація державного нагляду та громадського контролю за безпекою життєдіяльності;	Соціально-виробнича, соціально-побутова	- управлінська
основні поняття про теорію ризику. Ризик індивідуальний та соціальний	Соціально-виробнича, соціально-побутова	- організаційна
Природні, техногенні та соціально-політичні небезпеки;	соціально-виробнича, соціально-побутова	- технічна
Імовірнісні й структурно-логічні моделі виникнення та розвитку НС	соціально-виробнича, соціально-побутова	- проектувальна
- управління силами та засобами ОГ під час ліквідування НС	соціально-виробнича, соціально-побутова	- управлінська

1.4 Рекомендована основна навчальна література

1. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> - Вся база «Законодавство України»; Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). - Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. - 125 с.
2. Про адміністративні порушення: Закон України. – К., 1993.
3. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27.
4. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. – К., 1998.
5. Про охорону здоров'я: Закон України. – К., 1992.
6. Про охорону праці: Закон України. – К., 1992.
7. Про пожежну безпеку: Закон України. – К., 1993.
8. Про цивільну оборону України: Закон України від 3 лютого 1993 р. – К., 1993.
9. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. – К., 1998.
10. Про охорону здоров'я: Закон України. – К., 1992.
11. Про пожежну безпеку: Закон України. – К., 1993.
12. Пожежна безпека. Нормативні акти та інші документи. Т. т. 1 –6, к., 1997 – 2000.
13. ДСТУ 2293-99. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять.
14. ДНАОП 0.04-4.12-99. Типове положення про навчання з питань охорони праці.
15. ГОСТ 12.0.003-74*. ССБТ. Опасные и вредные производственные факторы. Классификация.
16. Желібо Є.П., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності. - К.: Університет «Україна», 2005. - 264 с.
17. Джигірей В.С., Житецький В.Ц. Безпека життєдіяльності: Підручник для студ.вузів – 4-е вид., доп. – Львів: Афіша, 2001.-255с.
18. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки: Навч. посібник/ В.В. Бегун, І.М. Наumenко - К.: , 2004. – 328с.
19. Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та ін. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / За ред.. проф. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 348 с.
20. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України

I-IV рівнів акредитації/ за ред. /Є. П. Желібо, і В.М. Пічі. – Львів: Піча Ю.В., К.: "Каравела", Львів: "Новий Світ", 2002. – 328 с.

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни

«Безпека життєдіяльності»

1.1. *Мета та завдання вивчення дисципліни:* Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» є нормативною дисципліною, що включається в навчальні плани як дисципліна обов'язкового вибору, яка вивчається з метою формування у майбутніх фахівців з вищою освітою необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь з правових і організаційних питань безпеки життєдіяльності.

1.2. *Предмет вивчення у дисципліні:* Правові та організаційні питання безпеки життєдіяльності, природні, техногенні та соціально-політичні небезпеки та методи захисту від них

Змістові модулі (ЗМ):

ЗМ 1.1.. Класифікація небезпек Законодавча та нормативна база України про безпеку життєдіяльності, Державне управління безпекою життєдіяльності. Основи теорії ризику. Ризик індивідуальний та соціальний Природні, техногенні та соціально-політичні небезпеки.

ЗМ 2 Управління безпекою життєдіяльності в НС

Методи аналізу ризику. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні. Сутність і особливості оперативного управління за умов виникнення НС.

SUMMARY

Safety of vital activity

1.1 *Goals and tasks of study of discipline:* the Study of discipline "Safety of vital activity" is a normative discipline, which is included in the curriculum as a compulsory discipline of choice and studied with the purpose of formation of the c of future specialists with higher education is necessary in their future professional activities of the level of knowledge and skills on legal and organizational issues of safety of vital functions

1.2. *The object of study of discipline:* the System of legal and organizational issues of safety of vital activity. Natural, technological and socio-political threats and methods of protection against them.

Semantic modules (SM):

SM 1.1. Natural, technological and socio-political threats. The legislative and normative base of Ukraine on safety of vital activity, the State administration of

safety of vital activity. Fundamentals of the theory of the genetic and socio-political threats.

SM 1.2 Management of safety of vital activity. Methods of risk analysis. Structural-functional scheme of state management of safety and protection in Emergency situations (ES) in Ukraine. The essence and peculiarities of operative management under the conditions of an ES.

АННОТАЦИЯ УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ

Безопасность жизнедеятельности

1.1. *Цели и задачи изучаемой дисциплины:* Учебная дисциплина «Безопасность жизнедеятельности» является нормативной дисциплиной, которая включается в учебные планы как дисциплина обязательного выбора и изучается с целью формирования будущих специалистов с высшим образованием необходимого в их дальнейшей профессиональной деятельности уровня знаний и умений по правовым и организационным вопросам безопасности жизнедеятельности

1.2. *Предмет изучения дисциплины:* Система правовых и организационных вопросов безопасности жизнедеятельности. Природные, техногенные и социально-политические опасности и методы защиты от них. організаційні питання безпеки життєдіяльності, природні, техногенні та соціально-політичні небезпеки та методи захисту від них соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів і засобів, направлених на збереження здоров'я і трудоспособності людини.

Содержательні модулі (СМ):

ЗМ 1.1.. Классификация опасностей. Законодательная и нормативная база Украины о безопасности жизнедеятельности, Государственное управление безопасностью жизнедеятельности. Основы теории генные и социально-политические опасности.

ЗМ 2 Управление безопасностью жизнедеятельности в ЧС

Методи аналізу ризику. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою і захистом в ЧС в Україні. Суть і особливості оперативного управління при умовах виникнення ЧС.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура робочої програми навчальної дисципліни

Структуру робочої програми навчальної дисципліни наведено в табл. 2.1

Таблиця 2.1 — Структура навчальної дисципліни

Спеціальність, спеціалізація (шифр, аббревіатура)	Освітньо-кваліфікаційний рівень (бакалавр; спеціаліст; магістр)	Дата затвердження ректором робочого навчального плану	Статус* дисципліни	Всього, кредит/годин
напряму підготовки (6.060101) «Будівництво»	бакалавр	2011 р.	Н	1,5/54

За освітньо-професійною програмою (ОПП): **Н** - нормативна, **О** - за вибором ХНАМГ (обов'язкова), **В** - за вибором студента.

Підчас навчання студенти отримують 100 % необхідних знань на лекційних заняттях.

2.2. Кваліфікаційні вимоги до студентів

Дисципліна “Безпека життєдіяльності” є нормативною і передусє вивченню дисциплін професійного блоку.

Необхідна навчальна база перед початком вивчення дисципліни: до початку вивчення дисципліни студенти повинні опанувати знаннями з курсів соціології, політології, психології, філософії, правознавства, фізики, хімії, екології.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- про зв'язок курсу «Безпека життєдіяльності» з навчальними дисциплінами та практикою життєвого досвіду; мету та основні завдання курсу «Безпека життєдіяльності»; основні етапи розвитку проблеми забезпечення безпеки життєдіяльності людини; основні поняття, визначення та терміни безпеки життєдіяльності; загальні положення теорії управління ризиком;
- основні положення концепції прийнятного (допустимого) ризику; характеристики системи «людина-життєве середовище»; об'єкти та цілі безпеки життєдіяльності в системі «людина-життєве середовище» різного рівня; класифікацію джерел небезпеки, небезпечних та шкідливих факторів;
- сутність понять «життя», «людина», «діяльність», «праця»; біологічні та

соціальні ознаки людини; сутність праці як цілеспрямованої діяльності людини, в процесі якої вона не тільки задовольняє свої потреби, але і впливає на природу; характеристики середовища життєдіяльності людини; анатомо-фізіологічні властивості, психічні особливості людини;

- фізіологічні та психічні можливості організму людини при взаємодії з навколишнім середовищем; будову та характеристики основних аналізаторів у безпеці життєдіяльності; значення гомеостазу та нервової системи для забезпечення здоров'я і безпеки людини; основні види харчових речовин; психічні характеристики людини і значення їх у безпеці життєдіяльності; роль біоритмів у забезпеченні життєдіяльності людини;

- причини та характер виникнення природних небезпек; основні заходи, спрямовані на запобігання природним небезпекам та мінімізацію їх негативних наслідків; причини та характер виникнення техногенних небезпек; основні джерела антропогенного забруднення; основні заходи та засоби захисту від джерел випромінювання; вплив токсичних речовин на організм людини – основні заходи та засоби захисту від цього впливу;

- заходи захисту від небезпек, пов'язаних з транспортними засобами; загальні причини виникнення соціальних та політичних небезпек; основні заходи уникнення екстремальних ситуацій криміногенного характеру; небезпеку тютюнокуріння та вживання алкоголю;

- загальну характеристику комбінованих небезпек; ознаки глобальної екологічної кризи; основні види інфекційних захворювань (зокрема, соціальні захворювання); вимоги щодо забезпечення санітарно-гігієнічного та епідемічного благополуччя населення; небезпеку наркоманії;

- причини та наслідки виникнення небезпек у сучасному урбанізованому середовищі;

- основні заходи та засоби захисту від небезпек, властивих міському середовищу; причини виникнення, загальну характеристику та класифікацію надзвичайних ситуацій; принципи та засоби захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій;

- основні положення Єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного і природного характеру; порядок дії адміністрації, персоналу та населення при виникненні надзвичайних ситуацій; правовий режим надзвичайного стану;

- порядок організації ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; види уражень

організму людини; основні законодавчі та нормативні акти з питань безпеки життєдіяльності;

- основні законодавчі акти щодо охорони здоров'я; основні законодавчі акти щодо охорони праці; основні законодавчі акти щодо охорони довкілля; принципи та методи забезпечення безпеки життєдіяльності;

- нормативну та організаційно-методичну основу системи управління безпекою життєдіяльності.

ВМІТИ:

- визначати рівень безпеки системи «людина - життєве середовище»;

- ідентифікувати небезпеку, складати номенклатуру небезпек, визначати зону небезпеки, визначати причини та можливі наслідки небезпек, класифікувати небезпечні, шкідливі та вражаючі фактори, оцінювати рівень небезпеки, моделювати умови виникнення небезпечних ситуацій;

- визначати ступінь поняття «здоров'я», розрізняти біологічні та соціальні та психологічні аспекти здоров'я людини, аналізувати вплив на стан здоров'я людини негативних чинників, аналізувати реакцію організму на вплив негативних факторів і можливості організму адаптуватися до цих факторів;

- визначати характерні ознаки здоров'я, керувати своїм здоров'ям, економно його використовувати протягом усього життя та знаходити заходи для його збереження;

- уникати небезпек або зменшувати їх дію, зберігати своє здоров'я, виявляти вплив якісного стану компонентів середовища життєдіяльності людини на рівень її здоров'я, життєдіяльність і тривалість життя, виявляти вплив небезпек на людину залежно від фізіологічного стану організму людини, психофізіологічних якостей і властивостей;

- визначати профілактичні заходи захисту від тектонічних стихійних лих, приймати рішення, спрямовані на запобігання руйнівним наслідкам топологічних природних небезпек;

- застосовувати засоби захисту будівель і споруд від метеорологічних небезпек, визначати потенційну небезпеку надходження небезпечних речовин у середовище мешкання людини, оцінювати ступінь захисту сучасного житла від джерел небезпеки;

- запобігати виникненню та ускладненню конфліктних ситуацій, захистити себе в екстремальних ситуаціях криміногенного характеру;

- прогнозувати можливі наслідки дії природно-техногенних небезпек;
- визначати наявність небезпечної ситуації на транспорті;
- використовувати засоби запобігання інфекційним захворюванням; уникати вживання наркотичних речовин;
- ідентифікувати тип ситуації та оцінити рівень небезпеки, визначати профілактичні заходи запобігання надзвичайним ситуаціям;
- обґрунтовувати ймовірність прояву небезпечних факторів у разі виникнення надзвичайних ситуацій;
- застосовувати засоби індивідуального захисту, звільняти потерпілого від дії електричного струму, вогню та з-під обвалів, рятувати утопаючих;
- надавати першу долікарську допомогу;
- застосовувати в практичній діяльності вимоги законодавчих і нормативних актів України.

2.3. Тематичний план навчальної дисципліни

Перед вивчення дисципліни “Безпека життєдіяльності” викладач знайомить студентів з робочою програмою дисципліни, з її структурою, формами та методами навчання, методами та видами контролю їхніх знань.

Тематичний план дисципліни “Безпека життєдіяльності” складається з трьох модулів, кожен з яких являє собою самостійний блок, який логічно пов'язує перелік необхідних навчальних елементів зі змістом дисципліни.

Навчальний процес здійснюється в формі: лекційні заняття. Перелік лекцій та їх тривалість наведено в табл. II.2.

Таблиця 2.2 – Перелік лекцій з дисципліни

Зміст	Кількість годин за спеціальностями, спеціалізаціями (шифр, аббревіатура)	
	напряму підготовки 6.060101 Будівництво	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	2	3
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик, як кількісна оцінка небезпек.	2	3
Тема 2. Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	2	

Продовження табл. 2.2.

1	2	3
Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах.	3	
Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості. Соціальні та психологічні чинники ризику. Поведінкові реакції населення у НС.	2	
Тема 5. Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.	2	3
Тема 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС.	3	
Тема 7. Управління силами та засобами ОГ під час НС.	4	
Всього	18	6

Таблиця 2.3 — Розподіл часу за модулями і змістовними модулями та формами навчальної роботи студента (денна форма навчання)

Модулі (семестри) та змістові модулі	Усього кредит/год	Форми навчальної роботи			
		Лекції	Сем., прак.	Лаб.	СРС
Модуль: «Безпека життєдіяльності» (7 семестр)	1,5/54	18	-	-	36
1. ЗМ №1 Класифікація гнбнзпек	0,75/27	9	-	-	18
2. ЗМ №2. Управління безпекою життєдіяльності в НС	0,75/27	9	-	-	18

Таблиця 2.4 — Розподіл часу за модулями і змістовними модулями та формами навчальної роботи студента (заочна форма навчання)

Модулі (семестри) та змістові модулі	Усього кредит/год	Форми навчальної роботи			
		Лекції	Сем., прак.	Лаб.	СРС
Модуль: «Безпека життєдіяльності» (7 семестр)	1,5/54	6	-	-	48
1. ЗМ №1 Класифікація гнбнзпек	0,75/27	3	-	-	24
2. ЗМ №2. Управління безпекою життєдіяльності в НС	0,75/27	3	-	-	24

2.4. Індивідуальні завдання

Денна форма навчання

(реферат)

Студенти виконують реферат по курсу дисципліни.

Усього на виконання контрольної роботи програмою передбачено 10 годин СРС.

Таблиця 2.5 – Тематика та зміст виконання контрольної роботи

№ з/п	Зміст розділу	Кіль-сть год.
1	Отримання завдання	1,0
2	Збір матеріалів до реферату	1,0
3	Аналіз зібраних матеріалів	2,0
4	Розв'язання поставлених задач	2,0
5	Оформлення реферату	2,0
6	Захист реферату	2,0
	Усього	10,0

заочна форма навчання
(контрольна робота)

Студенти виконують контрольну, роботу по курсу дисципліни.

Усього на виконання контрольної роботи програмою передбачено 10 годин СРС.

Таблиця 2.6 - Тематика та зміст виконання контрольної роботи

№ з/п	Зміст розділу	Кіль-сть год.
1	Отримання завдання	1,0
2	Збір матеріалів до контрольної роботи	1,0
3	Аналіз зібраних матеріалів	2,0
4	Розв'язання поставлених задач	2,0
5	Оформлення контрольної роботи	2,0
6	Звхист контрольної роботи	2,0
	Усього	10,0

2.5 Самостійна навчальна робота студента

Оскільки в затвердженому навчальному плані передбачена самостійна робота студента тільки в рахунок часу, не внесено в учбове навантаження викладача, прийнятною є лише одна форма самостійної роботи – наполегливе самостійне опрацювання та вивчення всіх матеріалів, передбачених розділом 4 цієї програми, а також Інтернет-видань та новітньої періодики, згідно з такою тематикою:

№ п/п	Найменування теми для самостійного опрацювання студентами	Тривалість самостійної роботи студента, год.	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	2	3	4
1	Законодавча та нормативна база України про безпеку життєдіяльності. Державне управління безпекою життєдіяльності.	2	1
2	Основи теорії ризику. Індивідуальний та соціальний ризику.	2	2

1	2	3	4
3	Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек. Види небезпек: мікро- та макро-біологічна, вибухопожежна, гідродинамічна, пожежна, радіаційна, фізична, хімічна, екологічна...	1	1
4	Класифікація НС за причинами походження, територіального поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків..	1	2
5	Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрус, карст, осідання ґрунтів над гірничими виробками, зсув, обвал, ерозія ґрунту. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки та навколишнє середовище.	1	1
6	Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа). Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки..	1	2
7	Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.). Інфекційні захворювання тварин і рослин	1	1
8	Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу. Класифікація, номенклатура і одиниці виміру вражаючих факторів фізичної та хімічної дії джерел техногенних небезпек.	1	2
9	Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами.	1	1
10	Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій). Хвиля прориву та її вражаючі фактори. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів гідродинамічної небезпеки..	1	2
11	Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння. Етапи розвитку пожежі. Зони горіння, теплового впливу, задимлення, токсичності. Небезпечні для людини фактори пожежі. Вибух. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища. Класифікація об'єктів за їхньою пожежо вибухонебезпекою. Показники пожежо вибухонебезпеки речовин і матеріалів.	1	1
	Законодавча база в галузі пожежної безпеки. Основи забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ, організацій, Відповідальність за порушення (невиконання) вимог пожежної безпеки		

1	2	3	4
12	Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами. Фази аварій та фактори радіаційного впливу на людину. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму. Ознаки радіаційного ураження. Гостре опромінення. Хронічне опромінення. Нормування радіаційної безпеки. Рівні втручання у разі радіаційної аварії. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів	1	2
	атомної енергетики. Чорнобильська катастрофа: події, факти, цифри. Категорії зон радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС. Режими захисту населення. Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин..		
13	Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливом на організм людини. Характеристика класів безпеки згідно із ступенем їхньої дії на організм людини. Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Класифікація суб'єктів господарювання і адміністративно-територіальних одиниць за хімічною небезпекою. Типологія аварій на хімічно-небезпечних об'єктах та вимоги до їхнього розміщення і розвитку. Захист приміщень від проникнення токсичних аерозолів. Організація дозиметричного й хімічного контролю.	1	1
14	Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження	1	2
15	Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадання зброї та небезпечних речовин з об'єктів їхнього зберігання, використання, перероблення або під час транспортування. Класифікація об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій.	1	1
16	Аналіз аварійних ситуацій під час технологічного тероризму. Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної безпеки. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства.	1	2

Продовження табл.

1	2	3	4
17	Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Алкоголізм та наркоманія. Зростання злочинності як фактор небезпеки. Види злочинних посягань на людину. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі. Фактори, що стійко або тимчасово підвищують індивідуальну імовірність наразитись на небезпеку	1	1
18	Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Види напруження. Психотипи за реакцією людей на небезпеку. Частота змін стресових станів у людей, що знаходяться в районі НС.	1	2
19	Загальний аналіз ризику і проблем безпеки складних систем, які охоплюють людину (керівник, оператор, 2персонал, населення), об'єкти техносфери та природне середовище. Індивідуальний та груповий ризик. Концепція прийнятного ризику	1	1
20	Головні етапи кількісного аналізу та оцінки ризику. Методичні підходи до визначення ризику. Статистичний метод. Метод аналогій. Експертні методи оцінювання ризиків. Застосування у розрахунках ризику імовірнісних структурно-логічних моделей. Визначення базисних подій. Ідентифікація ризику.	1	2
21	Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у НС, процеси її функціонування і розвитку, регламентацію режимів запобігання і ліквідації НС. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні	1	2
22	Зонування території за можливою дією вражаючих факторів НС. Основні показники рівнів небезпеки регіону, де знаходиться ВНЗ	1	2
23	Сутність і особливості оперативного управління за умов виникнення НС. Міські, заміські, запасні та пересувні пункти управління в НС. Спеціально уповноважений керівник та штаб з ліквідації НС. Сили і засоби постійної готовності.	1	2
24	Здійснення карантинних та інших санітарно-протиепідемічних заходів. Технічні засоби і способи проведення дезактивації, дегазації та дезінфекції території, техніки, транспорту, будівель, приміщень, одягу, взуття і засобів захисту, продовольства, води, продовольчої сировини і фуражу. Дезактивуєючи, дегазуючи та дезінфікуючи розчини.	1	2
	Індивідуальне завдання	10	10
	Усього самостійної роботи студента:	36 год	48 год

2.6 Засоби контролю та структура залікового кредиту

Поточний контроль засвоєння матеріалу курсу проводиться у формі тестів за бальною шкалою для кожного змістовного модуля.

Підсумковий контроль визначає систему й структуру знань студена у

цілому. Він проводиться у формі заліку на підставі результатів поточного контролю, а також успішного засвоєння проблемних питань, винесених на самостійну підготовку.

Студенти, які успішно виконали у встановлений термін усі навчальні завдання, допускаються до заліку.

Види й засоби контролю та відповідну максимальну кількість балів наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.7 — Види та засоби контролю (денна форма навчання)

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні роботи тощо)	Розподіл балів, %
МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ № 1. Модульний контроль	50%
ЗМ № 2. Модульний контроль	50%
Підсумковий контроль з МОДУЛЯ (залік)	
Усього за модулем	100%

Таблиця 2.8 — Види та засоби контролю (заочна форма навчання)

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні роботи тощо)
Поточний контроль
Виконання та захист контрольної роботи
Підсумковий контроль — Залік

Таблиця 2.5 — Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

% набраних балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
більше 90-100 включно	Відмінно	A
більше 80-90 включно	Добре	B
більше 70-80 включно		C
більше 60-70 включно	Задовільно	D
більше 50-60 включно		E
більше 25-50 включно	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
від 0-25 включно	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

2.7. Інформаційно – методичне забезпечення

Бібліографічні описи, інтернет-адреси	Змістовий модуль, де застосовується
1. Рекомендована основна навчальна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)	
1 http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi -	ЗМ 1 - 2
2. Закон України Про адміністративні порушення. – К., 1993;	ЗМ 1 - 2
3. Закон України .Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення:	ЗМ 1 - 2

Бібліографічні описи, інтернет-адреси	Змістовий модуль, де застосовується
4. Закон України Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань:	ЗМ 1 - 2
5. Закон України Про охорону здоров'я:	ЗМ 1 - 2
6. Закон України Про охорону праці:.	ЗМ 1 - 2
7. Закон України Про пожежну безпеку:.	ЗМ 1 - 2
8. Закон України Про цивільну оборону України:	ЗМ 1 - 2
9. Пожежна безпека. Нормативні акти та інші документи. Тт. 1 –16, к., 1997 – 2009.	ЗМ 1
10. ДСТУ 2293-99. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять	ЗМ 1
11. ДНАОП 0.04-4.12-99. Типове положення про навчання з питань охорони праці.	ЗМ 1
12. ГОСТ 12.0.003-74*. ССБТ. Опасные и вредные производственные факторы. Классификация	ЗМ 1
13. Желібо Є.П., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності. - К.: Університет «Україна», 2005. - 264 с	ЗМ 1 - 2
14. Джигирей В.С., Житецький В.Ц. Безпека життєдіяльності: Підручник для студ.вузів – 4-е вид., доп. – Львів: Афіша, 2001.- 255с.	ЗМ 1 - 2
15. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки: Навч. посібник/ В.В. Бегун, І.М. Науменко - К.: , 2004. – 328с	ЗМ 1 - 2
16. Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та ін. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / За ред.. проф. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 348 с	ЗМ 1 – 2
17. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України I-IV рівнів акредитації/ за ред. /Є. П. Желібо, і В.М. Пічі. – Львів: Піча Ю.В., К.: "Каравела", Львів: “Новий Світ., 2002. – 328 с.	ЗМ 1 - 2
18. Жидецький В.Ц., Джигирей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці. Підручник. – Львів: Афіша, 2000. – 350 с.	ЗМ 1 - 2
2. Додаткові джерела (довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)	
1. ДБН В. 2.5-28-2006.Інженерне обладнання будинків і споруд. Придне та гтучне освітлення.	ЗМ 2
2. ГОСТ 12.4.011-89. ССТБ. Средства защиты работающих. Общие требования и классификация.	ЗМ 2
3. ГОСТ 12.4.026-76 ССТБ. Цвета сигнальные и знаки безопасности.	ЗМ 2
4. ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.	ЗМ 2
5. ГОСТ 12.1.004-91.ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования.	ЗМ 2
6. ГОСТ 12.2.003-91. Оборудование производственное. Общие требования безопасности	ЗМ 2
7. ГОСТ 12.1.030-81.* ССБТ. Электробезопасность. Защитное заземление, зануление.	ЗМ 2
8. ДСН 3.3.6.042 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.	ЗМ 2

Бібліографічні описи, інтернет-адреси	Змістовий модуль, де застосовується
9. ГОСТ 12.4.011.89. ССБТ. Средства защиты работающих. Общие требования и классификация.	ЗМ 2
10. ДНАОП 0.00-1.32-01. Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок..	ЗМ 2
11. ДНАОП 0.00-1.21-98. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів	ЗМ 2
12. ДБН В.1.1-7-2002. Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва.	ЗМ-1
13.ДСТУ 2272:2006. Захист від пожежі. Терміни та визначення основних понять.	ЗМ-1
14. СНиП 12.1-004-91. ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования	ЗМ-1
3. Методичне забезпечення (реєстр методичних вказівок, інструкції до виконання робіт, плакатів тощо)	
1. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи для студентів зочної форми навчання (для усіх спеціальностей)	ЗМ 1 - 2
2. Конспект лекцій з курсу «Безпека життєдіяльності»	ЗМ 1-2
3. Плакат. Принципова схема управління охороною праці	ЗМ 2
4. Стенд. Система державного управління, державного нагляду та громадського контролю за охороною праці в Україні	ЗМ 2
5. Стенд. Інструктаж з охорони праці	ЗМ 1
6. Стенд. Норми штучного та природного освітлення /ДБН В.2.5-28-2006/	ЗМ 2
7. Плакат. Відеодисплейні термінали	ЗМ 2
8. Стенд. Методи зниження рівня шуму в цехах і на робочих місцях	ЗМ 2
9. Плакат. Класифікація методів і заходів захисту від шуму	ЗМ 1 - 2
10. Періодичність технічних оглядів балонів, що знаходяться в експлуатації, не підлягаючи реєстрації	ЗМ 2
11. Стенд. Засоби пожежегасіння	ЗМ 2
12. Стенд. Норми первинних засобів пожежегасіння цивільних об'єктів	ЗМ 2

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма і робоча програма навчальної дисципліни

«Безпека життєдіяльності»

(для студентів 4 курсу денної і заочної форми навчання напряму підготовки

6.060101 "Будівництво")

Укладач: **ДОРОНІН** Євген Володимирович,
БІЛИМ Павел Анатолійович

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Ю. Ю. Конюшенко*

План 2012, поз. 106 Р

Підп. до друку 18.06.2012 р.
Друк на ризографі
Тираж 10 пр.

Формат 60x84/16
Ум. друк. арк. 1,0
Зам. № 8551

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК №4064 від 12.05.2011 р.